

TELEGRAMAUL ROMANU

Nr 20. ANUL XIV.

Telegraful este de două ori pe săptămâna: joi și Duminică. — Prenumeratia se face în Sabiu la expediția foie pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin seriori francate, adresate către expediția. Prețul prenumerării pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ea pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provincie din Monarchia pe unu anu 8. fl. era pe o jumătate de anu 4. fl. v. a. Pentru principalele părți străine pe anu 12. pe 1/2 anu 6. fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru
între 1/2 și 1 fl. v. a. mici, pentru a doua 1/2 fl. v. a. și pentru a treia repetare cu 3/4 fl. v. a.

Sabiu, în 10 Martiu 1866.

Sabiu 9 Martiu. Precum ni se spune din parte competente, Consistoriul metropolitan apelatoriu se va întâlni în septembrie după Duminică Stului Tom'ă pentru prejudecarea și aducerea de sentinția finale în cause matrimoniale din Eparchie Aradului și Caransebeșului, și apoi se voru celebra și consultări sinodale între Arhieerei, pentru de a aduce la norma obiectele de mai mare însemnatate, care taia în viața Ierarchiei întregi a Bisericei greco-resaratene de naționalitate română, și care trecu peste sfera activității unui Metropolit său unui Episcopu, căci dice Canonulu: ca Episcopilor unei națiuni se cuvine a cunoaște pe celu dintâi (Metropolit) între densii, și a socoti pe elu de capu, și fără sentință lui să nu facă nimic de mai mare însemnatate, ci numai acele, care se cuvinu Episcopilor sale, și satelor celor de sub ele. Dar nici Mitropolitul să nu facă nimic de mai mare însemnatate fără sentință tuturor Episcopilor, căci astăzi va fi concordia, și se va mari Dumnedieu. — Să astăzi acestu Sinodul va să alu patrulea la Mitropolia noastră greco-resaratene de naționalitate română. Sinodul I au fostu în 6 Martiu a. tr. pentru alegerea nouui Episcopu alu Caransebeșului; alu II în 12 Augustu a. tr. spre publicarea întării alegării sinodale și a denumirii preinalte maiestatici a Archimandritului Ioann Popasu de Episcopu alu Caransebeșului, și spre pregătirea celor de lipsă pentru hirotonirea lui; alu III în 16 Augustu a. tr. ce cuprinde trecerea în viața a Mitropoliei și Episcopilor noștri greco-resaratene de naționalitate română, și ficsarea principale a unor obiecte bisericesci, scolari și fundaționali de mai mare însemnatate.

La istoria cestiunii ungurești a naționalitatilor.

(De unu slovacu.)

Sub acestu titlu diurnalul „Zukunft“ aduce unu articlu, care nu va fi fără interesu a-lu împărăsi și lectorilor nostri în urmatorele:

„In cas'a de josu a dietei Ungariei se află deputati, cari și au datu cuventul de onore alegatorilor sei slovaci și russini, cum că voru lucră pentru egală indreptățire a naționalitatilor Ungariei. Candu a ajunsu cas'a de josu la votarea respectivului pasigiu alu adresei, densii se paru a si și uitatu promisiunea data. Espresiunea „magyar nemzet“ după opinionea acestor domni aru însemnat complexul tuturor naționalitatilor, și prin urmare n'ar ușchide pre nici o naționalitate a Ungariei. Totusi Lónyay și și altii li-au datu a intielege destulu de csiaru, ca magiarii și astăzi esprimara cu acelu cuventu chiaru acelu conceptu, pre care ei dela an. 1700 incocă se indatină a-lu impreună cu același. Chiarcificarea acestei impregiurări e scopulu acestui articlu.

De ore ce operațiunile dietei din an. 1826 lămuresc mai bine expresiunea „magyar nemzet“, voiu a atrage atenția toturoru împărtășitoru, la aceleași.

In siedintă a XLIV din 28 Ian. 1826, se cetei elaboratul gravaminelui limbei, în care se plangu asupra acelei impregiurări, că limbă magiară încă n'a devenit la universalitatea oficială și poporale în „tiéra ungurésca“, și oserva, că acestu reu (?!) e de a se ascrie nemarginirei limbei germane și slave. Suntu destule mijloce și ocasiuni indemnă, de a-si insusi limbă magiară, de ore ce aceea acum de ani e prescrisă că limbă a instrucțiunii. Pe litiunarii nu află nici unu impediment în universalitatea limbei magiare, nici chiaru în aceea impregiurare „quod copiosa nationum aliарum in regno hoc degentium juventus*) cerceță scolele, de orece densii cugetau, că linierimea nemagiara de acum înainte are a studia limbă magiară cu acea diligentia, cu care studia mai înainte pre cea latină. Se determină deci usulu universală alu limbei magiare pentru dicasteriele bisericesci și politice, încependu dela reg. locuția pâna le notariatul comunale, și pentru toate scolele, de la universități pâna la scolele comunale.

Acestă determinație pareă a atinge și pre slavii sudici, de aceea ablegatul cetății Fiume în siedintă a LIV. din 11 Fauru pro-

testă în contra-i cu o vorbire energetică și pretenzioasă, ca acesta determinație să nu se estindă și asupra slavilor sudici (de media di).

Totu în aceea siedintă la cuvintele din § 56 „q no periculosu huic alienarum linguarum (a celei germane și slave) torrenti limes ponatur“ presedintele face motiunea, că acestea să se lase afara, observându: că acestu torrente (a acelor halte limbe) densului i se pare periculosu, ba acestu torrente l'au aflatu și străbunii în Ungaria, fără de a fi fostu cauzat pâna acum tierii vre-unu pericolu; de cum-va se va restringe însă cu forță, atunci va deveni periculosu și acăstă cu atâtă mai verlosu, cu cătu aci nu e a se trata numai cu unu idiom singurătecu, ci cu concreționarea de limbe diverse, cu cari trebuie sa traiu în concordia, din care causa să nu se aplice contra loru nici unu mijloc astringatoriu (sila) în respectul limbei. Totusi contră acestei vechi ratiuni intiepte se scola deputatul Siopronului și dise următoarele cuvinte caracteristice: „limba magiară nu e nici de cătu unu tesauru mai micu alutierei, decătu insa și constitutiunea, și precum el unu vre sa fia magiaru fără constitutiune, astăzi nu vră nici constitutiune fără limba magiară!“ In fine declară: că poporul Ungariei de susu e de a se astringe și cu mijloce silnice la studierea limbei magiare, că să scia că se tine de acesta tiéra (magiară) și să nu se plece către aceea alu cărei idiomulu vorbesce; în fine dise, că nobiliinea Ungariei de susu e de origine magiară**) și numai prin comunicare cu slavii s'au desmagiarisatu.

(Va urmă.)

Revista diuaristică.

„W. A.“ dice că judecările date asupra adresei la rescriptul din 2 Martiu sunt preste totu luate, rezervate. Se vede că lumea nu e aplicată a aserie o însemnatate practica și nemijocita fată cu decursulu desbaterilor. Suntu păreri cari privescu în adresa numai și numai unu felu de rezervare teoretica, carea fiindca au purcesu din unu principiu abstracțu de dreptu, eara numai cu principiul are de a face. De însemnatu este că Hirnök crede a puté constată, că argumentația din adresa se poate privi de debila. Debilitatea acăstă e ceea ce liniscește pe publicu, căci din norocire o partidă singuratica, fia aceea cătu de considerabilă, nu e în stare de a aduce tiéra în conflictu cu nisintele cele adeverat legale ale coronei și prin urmare de a face, că dieta să ajunga de nou la acelu punctu, în care să fie silită a intrerunpe negociațiunile. Acăstă arn și astăzi parerea cercurilor considerabile asupra adresei și asupra situației.

„Const. Oest. Ztg.“ vede în proiectul de adresa numai unu incidentu, care nu are nimică cu lucrul în sine și care nici nu îngreuna și cu atâtă mai puținu împedeca cursulu desbaterilor asupra complanării. Ea încă privescu în adresa o rezervare de dreptu a dietei ungurești contra acelor urmări, cari și aru puté deduce pe viitoru din tratarea nenormală a cestiunilor pendinte, care tratare însă e neaperat de lipsă, imperativa, în momentele de fată. Rescriptul regescu au arestatu pe satia necessitatea unei asemenea tratări, nici dieta nu trebuie să trăea cu vederea impregiurările faptice, dără de alta parte în principiu nu recunoște că corona aru și îndreptățita de a parasi calea prescrisa constituțională. Const. Oest. Ztg. se crede îndreptățita a fi de parerea acăstă, pentru projectul au aflatu de bine și de lipsă de a permite rezervării acelei, ascurarea, că dieta se recunoște obligată de a responde indată la partea cea meritória a rescriptului regescu, și în specie la temă afacerilor comune și la revisiunea acelei părți a legilor din 1848, indată ce comisiunea concretă cu preconsultarea acestor va fi gata.

„Presse“ vorbindu despre a două adresa dice: Rescriptul au datu populatiunilor tierilor ereditarie a imperiului linisirea, ca

*) Din acestu pasigiu se vede, că încă și atunci locuitorii nemagiari ai Ungariei se numeau „națiuni.“

**) Dóra și Radvansky, Jesensky, Lehocky, Benicky Trstansky, Ivansky, Podmanicky, Scitovski, Rudnasky s. a.? Nu ya sa dica acăstă a înțorce istoria pre dosă?

drepturile loru constituționale și interesele loru politice condiționate de unitatea imperiului nu voru fi sacrificiate unei concesiuni prea estinse fatia cu Ungaria; Europa civilisata însă au putut să se convingă, că de către cum-va impacarea nu s'ară putea, vină numai căde pe corona, care nu au lipsită a tinde mâna de impacare, ci aru căde numai și numai pe cerbicosia celei latte părți. În adeveru în opinionea publică a Franției, Angliei și a Germaniei ne-prussiane vede omulu, că s'a făcut o schimbare, carea nici de către nu e favoritor teoriilor celoru cerbicose ale conducătorilor magari.

Mai departe arată Presse că Deák și pune în desertu tota trudă, că să refrângă în adresă a două motivele aduse de rescript și recunoscute de toți politicii practici și moderati de dincolo de Laita. Nu ca dora ceea ce au esită din penă celebrului capu de partidu nu aru cuprinde și căte unu adeveru și căte ceva nou, de-să s'ară pot să sustină, mai multu cu dreptu decât să nu dreptu, că, ceea ce e adeveru în adresa, nu e nou și ceea ce e nou, nu e adeveru.

Reulu nevindecabilu al lui Deák stă în alegerea punctului de manecare. Si cu cătu suntu mai drepte argumentaționile pe baza acestei premise false, cu atâtă trebuie să fie consecințele din aceea. Retacarea în alegerea punctului de manecare se cuprinde în următoarele: Deák privesc regularea cestii unei unguresci, de unu procesu, pre candu în realitate se tratăza de o impacare. Elu ignoră factulu, pre care cuventulu de tronu lu constatăză și pe care adresă cea d'antăiu l'au primitu destulu de otăritu. Cine dice însă impacare (complanare), acelă dice, că jertfescă o parte din dreptul seu adeverat său numai parută în favoarea celei latte părți. Cine portă unu procesu cauta să s'ajunga scopulu seu prin aceea, că si argumentează dreptul seu înaintea judecătorului pe cătu numai i se poate. Cine vrea însă să se impacă, să uita numai, firescu lucru, să nu pierdă mai multu de cătu e de lipsa să pierdă. Ce-va însă la tota intemplarea trebuie să ceda, pentru că altintre nu e impacare, ci processu său simplă rugare. Ungaria nu poate să porțe procesu cu regele seu și nu poate nimenea presupune, că corona și va nega pretensiunile de existență, celu mai d'antăiu preceptu alu ratiunei de statu, pentru că se roga de asiă ceva dieta ungură, pre lângă expunerea opiniunilor sele despre continuitate de dreptu. Deja cu primirea impacării, în principiu, au renunțat (Deák) la căile aceste nepractice și fără de rezultat. Elu au recunoscutu aceea ce se dice cu: do ut des, facio ut facias, de punctu de manecare alu tratărei; cu principiul acesta nu se potrivesc, a cere totu și a nu promite nimică.

Evenimente politice.

Sabiiu in 9 Martiu.

Ce amu avé mai însemnatu pentru astădata din tiéra amu trecutu sub rubricile: Sabiiu.

Din dietă din Pestă astămu ca în sediu din 19 Martiu n. s'a ceditu proiectul de adresa, de care referirămu pe scurtu în urmă trecutu. Unu numaru însemnatu de deputati vrea că să se primeșca proiectul fără desbatere, cu toate aceste Bartalu vorbi oara întrăga. Facendu-se după aceea votare nominală s'a primitu proiectul. 56 deputati au fostu absenți și unulu nu au vrutu să voteze. Desbaterea specială încă su de totu scurta, căci se fini în aceeași siedintă. De către s'a împărtăsit său nu adresă și casei magnatilor, nu scimă pâna în momentulu de fată.

Diuariele din Vienă privesc în ordinare regelui prussianu, carea normăza penalitatea celor ce voru fi pentru altu suveranu afara de Imperatulu Austriei și regele Prusiei în ambe ducatele dela Elbe, său voru vatemă pe cesti doi suverani — de, o provocare către Austria, pentru că cesta din urma nu persecuta pre Augustenburgi — și de aceea acele diuarie susțin neconvenitul întrambită de resboiu.

In Boom'a e unu fenomen politico-socialu însemnatu și adeca escesele cele multe contra jidaniilor. Regimul s'a vediutu silitu a publică în mai multe districte dreptulu statariu.

Despre conferințele din Paris ne spunea Zukst o scire momentosă. La desbaterea: de către a se sustină principiul unirei în principalele romane său ba, s'a stracuratu și parerea reprezentantului rusu, că aru și bine să vina Stirbei, iara a reprezentantului austriacu, că aru și potrivit Bibescu pe tronul României.

Din ore care parte să se sia propusu cu acea ocasiune fiindu alu doilea a lui Victor Emanuil Amadeu, în contră cărei propunerii reprezentantului Austriei să sia protestat energicu.

Sabiiu. 9 Mart. In nr. 16 alu foiei noastre anunțaserămu publicului nostru, că siedintele universităției naționale din Sabiiu suntu amanate. „Hrm. Ztg“ de eri da publicitatea actulu rezultat din acele siedintie, în cestiu de dreptul de statu transilvanu, carele este o nouă reprezentare către Majestatea Sea Imperatulu. Ea ta ce dice Hrm. Ztg. etc. despre acelu actu:

„Universitatea națională și-a tinutu de datoria, că luandu ansa din tramitarea de deputati la dietă din Pestă, concesa prin pr. în rescriptu regesou din 25 Decembrie 1865, să și depuna ideile sele

de dreptu, temerile sele în privința acestui și rugarea sea, înaintea iubitului ei Imperatru și Principe alu tierei, înaintea căruia îndreptărea și o datoria de cetățeniu și dreptulu și astă totudeună scutirea sea și Președintă căruia a provedintă Dicțieșca i-a datu missiunea acăstă sublimă și grea.

„Actulu testeză cu istoria dreptului și cu legea în mâna, că Transilvania are dreptul să trebuiască de a fi și mai departe tierra a imperiului de sine statotore și tînalotore de corona ungurăscă.

„Reprezentare“ „tine tare de art. XIII din 1791. De universitate Nationis Saxonicae aliisque Sedium, Civitatum et Opidorum in gremio ejusdem Nationis existentium Communitatibus in legali activități ac libertate conservandis, emanat din stravechiul temei contractualu alu națiunilor recepte transilvane și consacratu prin sanctiunea coronei și carele fără de voi a națiunii e nestramutabilu.

„Ea tine tare de preagrătișă promisiune a Maiestatei Sele c. r. apostolice, că adica nici chiaru prin concederea reprezentării Ardelenilor în dietă ungurăscă, nu se va altera nici decât sustarea în dreptu a legilor pâna aci emise.“

„In fine ea e suportata de acea îndreptăre, că Maiestatea Seana va concede nici odată vre-o schimbare în dreptul națiunii săsesci, fără conlucrarea și aprobația acestei pre credințiose universități, că singurul organu legalu al intragei populațiuni a pamentului să se escu.“

„Inchîne cu omagiala și pișă rugare, că Maiestatea Seana prin gratia Sea parintescă sa garanteze influența Ardelenilor asupra transformării constitutiunale de dreptu a imperiului, neangustata, și sa reserve cestii unei Transilvaniei cu Ungaria, respectandu preagrătișosu reprezentarea noastră pre umilită din 6 Noembre 1865, — consultării și deciderei constitutiunale a dietei transilvane după competența legală a acelei.“

Dintre muntii apuseni in 1 Martiu 1866

Totă plasele populării din Transilvania se ocupă acum de afacerile alegerilor de deputati conchiamati la dietă din Pestă.

Mai înainte de a păsi la descrierea alegerii deputatului Abrudanu trebuie să amintescu, spre orientarea on. publicu că după regulamentul legilor din 1848, privitor la alegera acăstă — opidulu Rosia încă se tine de Orasului Abrudu, și prin urmare e indreptătită la alegera deputatului Abrudenu. —

Domnulu Jude primariu din Abrudu a conchiamat Centumviratulu Abrudanu la o conferință —, dar fără că acăstă să scia, că aceea conferință ce felu de caracteru va să aibă? se intielege că cu scopu politicu — voiu să dicu că fratii magari au sciutu mai înainte, pentru că li s'au spusu prin patronii loru, cari au umblat din casa în casa, din care causa unii dintre centumvirii romani - nefiindu pe acasă în diu conferinței nici ca potura lăua parte la acea conferință. Acăstă au placutu fratilor magari, ba li s'au îngăsiat înimă, și vedindu-se ei acum să cu ocazia acăstă — în elementulu loru de disputare și suprematie — după cetearea regulamentului — au pasitunmai decâtă la alegera comisiunii centrale, care la propunere presedintelui s'au alesu din magari și romani, însă asiă că majoritatea au cadiat pe partea fratilor magari (se ntielege, că cine împarte parte-si face); — de-să centumviri romani din Rosia n'au fostu chiamati la conferință acăstă — afara de 1—2, nu sciu după ce regulamentu. — Lasu a mai pomeni și aceea: că din bunavointia și gratia fratilor magari, în comisiunea centrală dintre români s'au alesu totu astfelii de individi, carii parte din neprincipale parte din indiferentismu, putin se interesă și facu ceva pentru națiunea romana, afara de 2 T. și B. carii și pâna aci: prin pacitatea, influența și zelulu loru naționalu au lucrăt în interesul națiunii romane. —

Comisiunea acăstă astfelu compusa, după placulu fratilor magari, nu sciu după ce § alu regulamentului de alegere au decisu, că afara de onoratorii și meserișii, cari lucra regulat meserișă — numai acelă pote fi alegatoriu, care platescă dare de case 75 fl. v. a. — pâna candu noi scimă că în sensulu regulamentului respectiv, acelă care are casa și masa ori proprietate de 300 fl. v. a. ca cetățeniu în cetate e indreptătită la alegeră. Aceasta decisiune — după parerea noastră — e în contră regulamentului de alegere. — Dupa acăstă s'au alesu comisiunile conscriitorie de trei, în care s'au virutu îci colea și căte unu român, dar totu de plasă celoru de susu. Comisiunile aceste au comisul cele mai mari ilegalități — fătă cu instrucțiunea de alegere —, conscriindu mai pe toti magarii, cari nu au nici o proprietate, și suntu asiă dicindu ore căi numai nisice proletari, ne avându nici unu titlu de dreptu la alegeră —; și din contra reieșandu pre cei mai mulți români cu proprietate de 1000 pâna la 3000 fl. v. a. — cum s'au intemplat p. e. în partea cea din susu a Cornei (unu crângu alu Abrudului) unde suntu celu puținu 120 proprietari, care aru pută fi indreptăti la alegeră; și prin uneltirea Drui B. F. s'au inscris în listă de alegere numai 8 și optu alegatori romani —; puținu din 120 de alegatori s'au inscris 8 acăstă e dreptatea ce ni-o dau confratii nostri — Domne! dar totu asiă o să mărgă acăstă pâna în finit?

— Ce se atinge de votisare Români din Abrudu, Rosi'a și Corni'a vediendu tóte aceste, dar de alta parte vrendu a remané conșinti cu procederea loru de mai nainte, — s'au reînîntu unanumiu dela ea, ne luandu parte la alegere afara de unulu fiulu perioanei, care dorere! fiindu intelligentu — si-au vendutu conșinti'a sea pentru unu blidu de cr. . . . si unu pocală de vinu; că și Isavu dreptulu de anti'a nascere pentru unu blidu de linte si-au votisatu pentru deputatulu magiaru — acestui'a i-au mai urmatu unulu din nesciuntia, pe care l'amur vediutu venindu beatu dela alegere; acestu intelligentu aru merită de a-lu face cu numele cunoscutu; insa modestia nu ne earta, decât ca tempulu 'lu va desprotestu comisiunei alegatore, care se alatura aci/. prin Dnii Nicolai Mestecanu Parochu, Gerasimu Muncacianu juratu și Ioann Barbu, prin care si-au justificatu reînîntarea dela alegere. Nu pociu să nu amintescu cumca questiunile suntu nisice romani forte zelosi, carii nici odată n'au crutatul ostenela si jertse pentru interesul națiunii și cu deosebire D. Parochu Nicolai Mestecanu din Rosi'a, care pre lângă implinirea missiunei sale cei sante de parinte susținuse — cu ocazia conscrierii alegatorilor din Rosi'a, si au datu tota silntia, că sa se conscrie toti cei indreptatiti din Parochia sea. Deputatulu abrudenu, aleșu din partea fratilor magari e Dionisius Szeles.

G — u.

Onorata comisiune alegatore!

Subscrissii alegatori de naționalitate română din opidulu Abrudu, Corn'a și Rosi'a (Verespatak) venim a incunoscintia onorata comisiune alegatore ca noi nu putem a luă parte la alegerea de deputati pentru diet'a conchiamata pe 10 Decembrie 1865 la Pest'a din următoarele motive.

a) pentruca noi tinem strinsu la determinatiunile p. n. diplome din 20 Octombrie 1860 proclamata de Majestatea Sea Imperatului Austriei și marele Principe alu Transilvaniei că lege fundamentala de statu, care recunoște și garantiza autonomia Transilvaniei, că a unei tieri cu totulu independinte de Ungaria in sensulu constituutiuniei patriei și a legilor ei de mai nainte.

b) pentruca acesta pré inalta diploma prin dieta constituionale a marelui Principatu Transilvani'a de Majestatea Sea pe 1 Iuliu 1863 in Sabiu conchiamata, in forma de articulu de lege s'au in'articulatu in legile patriei, și ca atare prin Majestatea Sea Imp. Austriei și marele principe alu Transilvaniei cu datu din 26 Octobre 1863 sanctiunandu-se, au devenit unu actu billateralu de Statu și indeobse obligatoriu recoscutu de atare și prin préinaltu rescriptu din 25 Decembrie 1865 prin care se concede Transilvaniei de a tramite representanti la diet'a Ungariei pe 10 Decembrie 1865 la Pest'a conchiamata.

c) pentruca referintile de dreptu publicu a marelui Principatu Transilvani'a cătra intregulu imperiu, pentru care sa accentuă necesitatea tramitieri deputatilor Transilvaniei la diet'a din Pest'a, prin actele urmate pe temeiulu préinaltei diplome din 20 Octobre 1860 că lege fundamentale de statu se asta regulate: da chiaru déca in acestu respectu aru mai si ce-va de doritul precum și este; pertractările cerute in asta privintia in intielesulu de dreptu constitutiunalu numai in virtutea legilor patriei noastre transilvane independinte dela alte tieri in dieta propria prin initiativa coronei, ori prin initiativa dietei se potu suscepe și completă, din care causa

d) diet'a Ungariei nu are competintia legalativa asupr'a Transilvaniei in nici o privintia, prin urmare nici in privintia negoților ce din respectu cătra tierile imperiului dincolo de Lait'a s'ară privi de negoție publice.

e) pentruca chiamarea Transilvaniei la diet'a din Pest'a se face pe temeiulu articulului alu II-lea din 1848, care eschide principiulu egalei indreptătiri politico-națiunale, și stă in apriga contradicție cu legile dietei din Sabiu din anulu 1863, aduse in privintia indreptătirei națiunii române că națiunea politica.

f) pentruca caus'a pentru care națiunea româna transilvana și poporulu munteanu din care facu parte subscrissii alegatori au redicatu arma in anulu 1848 se euprinde parte mare și incitatulu articulu de lege, vis-a-vis de care ne și lipsesce totu momentulu care ne-aru respondi îngrijirile de prejudetul pe acelu casu, déca pasindu de pe terenulu de dreptu, in care ne este ascurata atât indreptătirea națiunala, cătu și indreptătirea patriei, ne-amu demite la alegeri și amu participa la diet'a din Pest'a.

Din causele premise deci candu ne dechiarâmu a nu luă parte la alegere, ne rugâmu totu odata, că acăst'a a noastră dechiaratiune subscernandu-se dimpreuna cu protocolul de alegere sa se aduca la Préinalta cunoscia a Maiestătii Sele c. r. apostolice imperatorulu Austriei și Marele Principe alu Transilvaniei.

Abrudu Rosi'a 6 Martiu 1866.

(Urmăza un'a sută și optu dieci subscriptiuni.)

Ora de a mare 10 Martiu.

Fratii români, cări au propus alegerea Dului Emanuilu Goszdu

de ablegatu in comitatulu Bihariei, 'si voru aduce aminte, că noi numai asiā ne-amu invoitu in acesta alegere: déca DSea 'si va declară alipirea cea mai adanca cătra națiune, și națiunalitatea noastră. Altminireala alegerea acăst'a a DSele, cu inapoierea filioru nostri propusa, n'amu partinit'o; pentru locuindu in Pest'a, nu cunosc durerile noastre; iara despre alta parte compatriotii unguri, au cei mai eminenti oratori, și publicisti, spre apararea naționalității magiare, și suprematisare. Deçi nici decât nu se asta necesită, chiaru pentru interesulu naționalității sele, de ajutoriulu ablegatorilor români. — Mai mare lipsa avemu noi de partinire, și aperare; căci compatriotii magari nesciindu-ne limb'a, și datinele, la cea mai mica faptă a noastră privesc cu spaimă, și cu aceea suspiciune, că și cum noi, cindu graimu, și dupa puterile noastre facem ce-va in interesulu egalei indreptătiri, amu lucră pentru desbinare, și ce e mai multu! pentru înfrântarea Daco-romaniei — care este o inventiune renăscută, in anulu 1848 spre invinuirea noastră fabricată, insa in Istori'a stralucitului Papu Marianu barbatesc combatuta și demintita. Dicu: noi cei cu nedreptulu suspicionati, avemu lipsa de apararea naționalității, și proptirea barbatilor, prin noi insusi alesi, incredintati și tramisi la dieta, nu altii, nu naționalitatea prepotinte.

Români, Preotii cei bravi din cerculu Tinc'a (Tenke) inbarbatati, insuflați, și ajutati prin neobosit'a staruintia a Dului Simeonu Bic'a, prelaudatului vicariu episcopal a diecesei Aradane — cu dorint'a aperărei a numelui naționalu, egalei indreptătiri, și asiā înfrântandei fratițăti adeverate, au alesu de representanțe românu pre Ilustritatea Sea Dlu Emanuilu Goszdu. —

Condeiul meu nu e in stare a descrie zelulu, barbat'a, și invapaierea romanilor din Tinc'a la alegerea Dului Goszdu — presupusului aperotoriu a intereselor patriotico-naționale — cu faptă, și pericolulu vietii sale, de două ori contestate! — Eii au suferit caldura, frig, fomele, sete, amenintări, și chiaru si ucideri dela partid'a contraria; n'au primitu bani, beutura, pamanturi, ajutoriu de lemne, și alte daruri, dela proprietariulu pamanturilor, a regalelor, și padurilor. S'au abnegat pre sine insusi, numai că sa aiba ablegatu romanu, și aperotoriu zelosu la dieta! —

Si ce castigara romanii prin atâtea sacrificie? O dechiaratiune, in contr'a numelui și simtiului comunu a tuturor romanilor — prin Ilustr. Sea Dlu Emanuilu Goszdu, mai deunadi, in cas'a representantilor facuta, ca adeca, Ilustr. Sea si in numele consotilor ablegati marturisesc: a nu fi adeveratu, ca sub numele națiunii magiare nu s'ară intielege și națiunea romană, ce atât'a insemnă: că romanii din tiéra ungurésca, Banatu (pote și cei din Transilvani'a) si-au perduto numele dela stramossii sei ereditatu. Ei nu facu națiune și popor nomadicu — sub numele propriu — netolerat și — contopit in esistint'a națiunii magiare! — Cam asiā au vorbitu și altu ablegatu romanu, in dieta din 1848 — pentruce au și trasu asupra-si ur'a comuna a tuturor romanilor. — Adeveratu! frumosa propasire facem atunci, candu Maiestatea Sea Imperatulu Austriei, nu de multu recunoscu și decretă pre romani de națiune constituitiva a Transilvaniei! candu cuprindem in tiéra tinuturi mari și curatul romanesci, avemu biserici Ierarchii preste Ierarchii, literatura, novele, scoli, nume romani de un'a mie siepte sute și căti-va ani, intre atâtea furtuni grele pastrat.

Decumv'a in Istori'a strabunilor roman, n'afâmu exemplu insuflațore — pentru naționalitate și vrednice de imitatiune! — le vedem in portarea generosei națiunii unguresci, care 'si constringe tóte poterile sale spre a-si intai numele, esistint'a in Europ'a, a-si castigă suprematia — in tiéra. Ea-si înfrântă academia literaria, musee, teatruri naționale, și multime de instituții; limba latina, cheia generala a tieriei, paladiulu tuturor națiunilor, și tesaurulu sciintelor clasice, cu totulu o eschise din afacerile tieriei, și astadi — că și națiune n'are ce dorî mai multu, numai că — precum voiesce D. Goszdu — sub numele magiaru sa se intielegă și celealte naționalități. — Consecintele acestui păsuv voru fi nenumerate, și noi astadi inca cei debili, că romani, ne putem culca, sa dormim somnulu celu de morte. Ddieu scie candu ne va resari sôrele! —

Ori care ablegatu romanu, cautandu la mass'a cea mare, care insuflația pentru naționalitatea s'a, ii sta la spate, fără ca s'ară face neamiculu propasirei magiare, și pote afâla materia destulă pentru aperarea naționalității in legile citate, prin măretiulu ablegatu rusu Adolf Dobrzsansky; in directiunea, indegetata; prin intieleptulu ablegatu serbu Sfetozár Milulinoiu și in insasisa sanctiunea pragmatice, fundamentulu inpacuirei, recunoscuta prin ambii factori a legislatiunei ungare. — In sanctiunea acăst'a nu figurează națiunea magiara ci aristocrati'a și toti locuitorii tieriei, și precum numerulu aristocratiei, nobilii romani cu cei magari au fostu asemenea membri a santei corone, asiā erau și ceialalti locuitori egali in tóte, satia cu locuitorii magari. Era limb'a latina, nu cu laptele mamei supta, ci prin sudore căstigata; era tiéra ungurésca, nu magiara, și altele. De unde urmă, ca dupace Magiarii, in anii 1836. 1840. 1844. 1848. espungendu limb'a latina din comerciulu tieriei, pe sine

cu popor de 3—4—5 milioane laolalta, s'au redicatu asupr'a națiunilor, și prin acésta naționalitățile, cari nu-su în stare a invetiști limbă magiara asiă, că și nascutul magiaru, pe ne asceptate le-au eschis din diregatoriele de tiéra. Aru avea strinsa datorintia, a indreptati, să celealte limbi și naționalități a tierei, și a susținé paritatea națiunilor după spiritul sanctiunii pragmatische. Altintrele ecilibriul poterilor, în tiéra acésta laolalta unite, aru remané valentat, și nu s'ară inițiatiá pacea dorita.

Faimosulu publicistul — Baronulu Eötvös Iosifu, în brosuri sea 1865 tiparita, descrie pe lungu totu ce nu se poate dă naționalităilor, și nici ca atinge ci totusi li s'artă cuveni. Bă inca spre cea mare a noastră rusinare, aceea parere și-o deschide, că și cum oratorii naționalitătilor aru si cumpăraveri cu diregatorii. De unde se vede: ca déca ablegatii naționalităilor — ce nu se poate crede — pentru căstigarea diregatorielor publice, s'ară convoi, că numele naționalitătilor sa se contopescă în celu magiaru — prin asiă fapta, aru deveni sub cea mai grea respundere, înaintea lui Dumnedien, a națiunilor sele, și a tierei.

Varietăți.

Amu primitu dela D. conte Haller jun. urmatorea declaratiune, pre carea o publicamu în traducere fidela.

Stimate dle Redactoru!

Corespondintele „T. R.“ dela Ebessalu, în incunoscintiarea trimisa despre miscările de alegeri de deputatu în comit. Albei superioiri și pe carea Dlu Redactoru în nrulu esitu în 8 a lunei curente a și edat'o, amintindu de numele meu statorescă, ca io asiu fi cumpăratu și cu 2 fl. votu spre acelu sfersit, că candidatulu meu sa pote fi deputatu. E fapta ne negabila ca s'a intrebuintiatu mijloce dejositore spre căstigare de voturi, s'a intemplatu și terguri (vásarak) după cum insumi amu auditu, dar că eu sa fi avutu asupr'a aceloru cea mai mica inriurintia, negu și dechiaru corespondintă de fără de caracteru și infama, provocandu pre corespondintele dtale, că date credibile despre aceea, ca cine au fostu acelui cari au promisu pentru unu votu 2 fl. sa mi tramita in graba, pentru a ori prin cine s'ară si intemplatu acésta, sa le tramitu la diet'a din Pest'a.

Pe stimat'a redactiune insa o provoco, a dă locu în stimat'a foia acestei declaratiuni, la din contra voiu fi silitu pentru calumnia ne'ntemeiataa cere pedepsire pe calea legei.

Feriha 1866 Martiu 14 if Grof Haller m/p.

Ne pare reu de dlu conte, căci ni-aprovocatu sa publicamu aceste aruri, cari abstragendu dela limbajulu și neconsecintieelor lor, mai au și aceea în defavoréa densului, ca se vede, ca nu au intielesu bine corespondintă noastră, pentru ca acolo unde e vorb'a de 2 fl. numai e vorb'a de domni'a sea, prin urmare nici noi, nici publiculu nu a putut cugetă nici decum, ca densulu aru fi fostu saptuatorulu. De alta parte suntemu recunoscatori duii conte, căci ne vine întrajutoriu și intaresce ceea ce au disu și corespondintele noスト, din ceea ce se vede, ca impertâșirea acestui'a totu nu va fi fără de caracteru, nici infama.

Red.

Principalele române unite.

Bucuresci 25 Fauru (9 Mart.)

Cele mai multe din foile streine, reproducendu-se un'a pe alt'a, spunu ca Comitele de Flandra aru fi refusatu positivu. Unu comunicatu în „Monitoriu“, alu guvernului nostru, ne spune ca acésta positiva afirmare nu este adeverata. Si noi, în nr. trecutu, amu săcnu cunoscutu ca, după sciri positive ce avemu, Comitele de Flandra n'a refusatu positivu, precum nici n'a dechiaratu positivu ca primesce, căci după cumu amu demustrat, avendu unu frate pe tronulu Belgiei, ii era peste putintia a dechiară ca primesce positivu.

Ilustrulu seu tata, era unu particularu, că sa dicem astfelu, candu i s'a oferit u tronulu Belgiei, și cu tóte aceste, a disu deputatiunei ca nu poate dechiară positivu ca va primi, pâna ce nu se va pronuntia Congresulu. Cum dar fiu, aflatu se intr'o poziție multu mai gingasia, aru fi potutu dechiară positivu ca primesce, mai înainte de a se fi pronuntiatu Congresulu?

In privintia Congresului, asemene scirile ce continu foile streine suntu asemene gresite. Avemu o depesia de eri, din Paris, dela unulu din amicili nostri, ce este pusu în poziție de a fi forte bine informatu, prin care ne spune ca s'a otâritu positivu, Conferintiele la Paris, și ca se voru deschide în curențu. Si mai avemu inca o scire telegrafica positiva și fericita a comunica Românilor. In Camer'a Comuneloru, Ministrul Engliterei, barbatulu celu mai însemnatu din ministeriu, și totu deodata celu căruia României n'au uitatu cătu-i datorim, D. Gladstone, a dechiarat ca „Guvernul doresce a se tînă séma de vointia Românilor.“

O epistola, ce primim astazi dela unulu din francesii cei mai însemnati, de mai dice inre altele:

„Francia și guvernulu ei suntu otâriti a ve dă totu concursulu, déca intielegeron și bun'a ordin ya domni in guvernul și in societatea și déca se va procede seriosu spre viitoru prin mesuri liberale și prin reforme folositore. O constituție bine cumpenită și largă, este mijlocul celu mai sicuru pentru acésta.“

„Trompet'a“, în numerulu seu trecutu, cerea punerea în lucrare a dérei la semnu. Aceasta cerere este romanescă, și-o facem si noi guvernului și Dloru ministri competinti.

Aflâmu ca d. ministru din intru va infatisiā, mâne pote, Adunari uno projectu de lege, prin care cere desfiintarea legei de presa și punerea ei sub legea comună, și fără altu judecatoriu de către națiunea insusi, adeca juratii. Déca acésta scire este adeveratata n'avemu decât a felicită pe d. ministru din intru, pentru acésta frumosă initiativa și a-lu rugă, și pe domni'a sea și Adunarea, și o face de urgenția.

Primirâmu astazi o depesia particularia din Paris, care ne asigura din nou, ca unele din puterile garanti sustinu cu taria, și voru sustiné vointia națiunii romane. Intielepcione și energiile ne dice corespondintele nostru, credintia, taria, unire și unitate și tóte națiunile ne voru sustiné, și tóte puterile garanti voru recunoșce ca suntemu o națiune autonoma, cōpta pentru tóte libertățile, și voru consfinții cerintele și vointia poporului romanu.

Scirile cele neadeverate urmăză a circulă, atât prin orasii cătu și prin unele foi straine, spre exemplu, se spune ca români de preste Milcovu aru tinde spre separatismu. Nu trebuie multa sciuntia spre a fi convinsi ca acésta scire este cu totulu neadeverata, spre a sci ca acelu care aru lucră pentru separatismu nu este unu tradatoriu; ci unu omu, ale căru facultăți mintale s'au perduto, unu omu ce trebuie trasu nu în localulu destinat tradatorilor, ci în casa bietilor nenorociti bolnavi. Nu poate fi adi nici macaru unu copilu care se nu sci, ca chiaru de a-mu putea dorii separatismul elu este preste putintia a se dobandi.

Intre scirile cele neadeverate ce suntu în tóte foile streine, este și aceea ca Comitele de Flandra aru fi refusatu positivu. Amu disu și susținem, ca nu este asiă. Comitele n'a refusatu positivu; elu a lasatu puterilor a otâri, fără ca elu sa le impedece în nimicu primindu său refusandu netedu.

Locotenentia domnescă.

Domnii Scarlatu Falcoianu și Ioann Bratianu, suntu numiti membrii ai deputatiunei, insarcinata cu aperarea votului corporilor legiuitori, dela 11 Februaru, înaintea puterilor garante. „Rom“

— Contribuiri depuse la redactiune pentru campenii cercati de fomele dela: Prea On. P. Petru Bodila Prot. gr. or. 5 f. On. D. Ioann Tohati jur. 5 f.

Nr. 9—1

Concursu.

Prin carele se deschide concursu pre 4 septembri de la întâia publicare:

1) Pe statuina invatatorésca din Ictaru Protopresbiteratulu Hasiasiului, indiestrata cu emolumintele anuale in bani gat'a 60 fl. v. a. 20 chible de grâu, 20 chible de cucuruzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 15 ponti de lumini, 8 stângini de lemne, 4 jugere de aratura, $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina, și cortelul liberu. Insa a trei'a parte din emolumintele acestei statuini este rezervata fostului aei emerit Invatator Teodoru Nesco.

2) Pe statuina invatatorésca din Leocusesci, cu emoluminte anuale in bani gat'a 84 fl. v. a. 12 chible de grâu, 20 chible de cucuruzu, 100 ponti de sare, 100 ponti de clisa, 15 ponti de lumini, 10 stângini de lemne, $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina, și cortelul liberu.

3) Pe statuina invatatorésca din Paduranu, cu emoluminte anuale in bani gat'a 42 fl. v. a. 8 chible de grâu, 12 chible de curuzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 10 ponti de lumini, 8 stângini de lemne, 2 jugere de livada, $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina, și cortelul liberu.

4) Pe statuina invatatorésca din Topla, cu emoluminte anuale 20 fl. v. a. 6 chible de grâu, 16 chible de cucuruzu, 50 ponti de sare, 50 ponti de clisa, 10 ponti de lumini, 8 stângini de lemne, 1 jugeru de gradina, și cortelul liberu.

Doritorii de a ocupa vre-unu din aceste posturi invatatoresci suntu avisati recursurile sele timbrate, și indiestrate cu estrasul de botezu, cu atestate despre absolvarea cursului pedagogic din Institutulu Preparandialu din Aradu, despre servitiul de pâna aci, și despre portarea loru morală și politică, a le adresă către venerabilulu Consistoriu Aradanu, și încocă ale străpune.

Bellintiu 3 Martiu 1866.

Constantinu Gruiciu
Protopresb. Hasiasiului și Inspec. distr.

Ioann Cristea,

compactorul in Sabiu, se recomenda on. publicu român cu legarea de cărti, protocole, brosuri etc. și preste totu cu executarea tuturor comisiunilor, ce cadu in cerculu compactoriei, promitendu lucru promptu și solidu și pretiuri cătu se poate mai moderate.

Locuintia: Sabiu, strad'a iernei (Wintergasse) Nr. 253 vis'a vis dela tipografie a archidiecesană.

Nr. 10—1